

Testimoni Mercè Ibarz explica des de gèneres i punts de vista diversos la fi del món agrícola tradicional

Saidí: mirar i contar de prop

La periodista i escriptora Mercè Ibarz

LUCIA BONEU

JULIÀ GUILLAMON

El 1993 Mercè Ibarz (Saidí, Baix Cinca, 1954) va publicar als Quaderns de la Glera, una editorial del Mataranya petitíssima que dirigia el poeta Hèctor Moret, *La terra retirada*. Jo havia coincidit una colla d'anys amb Ibarz al diari *Avui*, havia vist com n'era de bona periodista. M'havia sacsejat, estimulat i esbroncat quan era un passerell. Era com una germana gran. En aquella època, a començaments dels noranta, no hi havia els periodistes-escriptors d'ara. Aquella primera edició de *La terra retirada* em va provocar un impacte fortíssim. Mercè Ibarz, que era una bona periodista, era també una gran escriptora! En un gènere que en aquell moment no practicava ningú: un reportatge realista, escrit en primera persona, amb personatges de l'entorn immediat de l'autora, amb una perspectiva paisatgística, social, cultural i econòmica, i amb uns personatges i situacions (la mecanització del camp i la crisi de la fruita, una nit a la discoteca Florida) de primera.

Crec que a *La terra retirada* li va anar molt bé sortir als Quaderns de la Glera, possiblement per encàrrec de Moret. El va fer proper, senzill, humà. Si hagués estat una proposta d'una editorial comercial potser hagués estat diferent. És una d'aquelles poques vegades (les altres van ser *El dia de l'os* de Joan-Lluís Lluís i *L'àngel de la segona mort* de Julià de Jòdar) que llegeixes un llibre i penses:

un clàssic. Ja sé que no és cap argument de crítica literària, però he de dir també que sense *La terra retirada* no hi hauria *El barri de la Plata*, ni molts altres llibres que han retratat les relacions familiars i el seu context social. Ha estat un llibre precursor, fonamental.

La terra retirada va passar dels Quaderns de la Glera a Quaderns Crema, la glamurosa editorial de Jaume Vallcorba. Ibarz havia destapat el xampany de l'escriptura i es va proposar una novel·la renovadora i ambiciosa, *La palmera de blat* (1995). Més que la segona taula d'un triptic, la veig més aviat com una variació que, com les variacions de Bach, està lligada amb *La terra retirada* no per la melodia o el tema sinó per la base harmònica. La terra retirada són els camps que els pagesos van començar a deixar de conrear, a finals dels vuitanta o a començaments dels noranta, a canvi d'una subvenció europea. De manera que les terres del Baix Cinca, regades pel canal d'Aragó i Catalunya, havien passat del cereal de regadiu als presseguers i les pomeres, abans que els pagesos retiresin les terres. Els pagesos havien passat a

Els pagesos havien passat a ser agricultors, propietaris rurals i, finalment, pagesos subvencionats

ser agricultors per, més tard, esdevenir propietaris rurals i, finalment, agricultors subvencionats per no cultivar.

Com a *La terra retirada*, la narradora és la xica que ha marxat del poble, on ja no calia per treballar al camp. La novetat és que en aquest cas la noia, en lloc de ser la periodista que ha estat Mercè Ibarz (que en el pas de l'*Avui* a l'efímer *Diari de Barcelona* preolímpic va passar de cultura a política), és una corresponsal a la guerra de Bòsnia. Sacrificava el realisme documental per subratllar la dimensió global. Les pàgines sobre la mort de l'avi que fa 100 anys i que representa el món ancestral, com si fos un indígena de la pel·lícula *La selva esmeralda* de John

Boorman, són del millor que s'ha escrit en català els darrers vint o trenta anys. El volum inclou una part nova, *La labor inacabada*, en la línia dels llibres de *flâneur* que Ibarz ha escrit darrerament. El retrat de la mare, les ganes de ser, el temperament artístic que no va poder desenvolupar, són de gran intensitat. Personalment m'hauria agradat tenir un bon retrat del pare, del qual hi ha un dibuix molt verac, però esquemàtic, a *La terra retirada*: curiós, impermatiu i fatalista. Un llibre que quedarà per sempre. |

Mercè Ibarz

Triptic de la terra

ANAGRAMA. 324 PÀGINES, 19,90 EUROS